№ 239 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 2

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 2 № 239

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

(33-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1905** ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

«ՄՇԱԿԸ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ՊՐՈԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ամեն օր, բացի տօներին յաջորդող օրերից։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ ամսվանը նոյնպէս 10 ր., տասն ամսվանը՝ 9 ր., ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ և վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. և մի ամսվանը՝ 1 րուբլի։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի։

«Մշակին» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ. (Բազարնայա և Բարօնսկայա փողոցների անկիւն)։

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. «Դաւաճանութիւն» պիէսը հայոց բեմի վրա. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ (ԱՌԱՋԻԿԱՅՈՒՄ)

Ներկայ համարով մենք յայտարարում ենք «Մշակի» առաջիկայ 1905 թուի բաժանորդագրութիւնը բացված։

Առաջիկայ տարին կը ստանանք իբրև ներկայ տարվայ ժառանգութիւն այն մեծ և յամառ պատերազմը, որ սկսվեց ներկայ տարվայ փետրվարի վերջին և շարունակվելով ամբողջ ութ ամիս ոչ միայն չէ ցոյց տալիս մօտալուտ վախճանի նշաններ, այլ սպառնում է դառնալ երկարատև և աւելի խոշոր, քան եղել է մինչև այժմ։ Պատերազմը կը գրաւէ մեծ տեղ լրագրի մէջ, բաւարարութիւն տալով այն մեծ հետաքրքրութեան, որ ցոյց տալին մեր ընթերցողները դէպի այն բոլոր եղելութիւնները, որոնք կատարվում էին Հեռաւոր Արևելքում, ուր ռուսական զօրքերը եապօնական զօրքերի հետ կատաղի մաքառման մէջ են։

Չը նայելով, սակայն, այն հանգամանքին, որ պատերազմը խլել է ներկայումս հասարակութեան մեծ ուշադրութիւնը, մենք յոյս ունենք, որ առաջիկայ տարում մենք կարողութիւն կունենանք շօշափելու, ուսումնասիրելու և մշակելու մի շարք կարևոր և էական խնդիրներ, վերաբերեալ մեր երկրի ներքին կեանքին։ Ուղարկելով մթերքների և մարդկանց մի մասը դէպի պատերազմական դաշտ, հասարակութիւնը շարունակում է իր ներքին կեանքով ապրել և առաջ է մղում բազմաթիւ հերթական հարցեր, որոնց քննութիւնը և լուծումը պահանջում են մարդկանցից եռանդ և լուրջ գործունէութիւն։

Մենք կաշխատենք մի շարք յօդուածներով պարզել այն կարիքները, որոնք երևան են եկել ասպարէզի վրա և բաւարարութեան են սպասում։ Այդ կարիքների ուսումնասիրութեան և մշակութեան ծաւալը անշուշտ կախված կը լինի այն գործակցութիւնից, որ մենք կունենանք մեր երկրի խոհուն ույժերից, իսկ միւս կողմից այն յարմարութիւններից, որոնք ստեղծված կը լինեն այս կամ այն խնդրի լիակատար և լուրջ քննութեան համար։

Մենք անցեալում առիթներ ենք ունեցել արձանագրելու այն փրկարար արգելքները, որոնք առաջ են գալիս երկրի մէջ ազնիւ, շիտակ գործունէութիւնից, մենք տեսել ենք թէ ինչպէս աշխարհաշէն գաղափարները կամաց-կամաց նուաճել են մեր հնացած կեանքի խորշերը և նպաստել ստեղծելու մեր երկրի համար քաղաքակրթական տարրեր։

Կեանքը և գաղափարները կը լինեն այն հիմնական առարկաները, որոնց վրա կենտրոնացած կը լինի մեր ուշադրութիւնը։ Կեանքը բարձրացնել և բեղմնաւորել գաղափարների միջոցով անա մեզ ոգևորող նպատակը, որին և կը նուիրվի մեր լրագիրը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆ» ՊԻԷՍԸ ՀԱՅՈՑ ԲԵՄԻ ՎՐԱ

—

«Դաւաճանութիւն», պատմական լեգենդա հինգ գործողութեամբ, Իշխան Սումբաթօվի, թարգմ. Զ. Տէր-Գրիգորեանի։

Պարսից Շահի նշանաւոր զօրավար Սուլէյման, ծագումով բէդուին, յաղթում է վրաց թագուհի Թէյմուրազին, որն ընկնում է ճակատամարտում։ Սուլէյմանը մտնում է Մեստիա, նախապէս իր ձիու սմբակի տակ սպանելով թագուհու առաջ Թէյմուրազի կարծեցեալ կաթնակեր որդուն, իբրև վերջին զարմը թագաւորական տան։ Նա սխալվում է. Թէյմուրազի թիկնապահ Գլախան, հասկանալով թէ պարտութիւնից յետոյ ինչ վախճան է սպասում թագաւորական տան վերջին շառաւիղին, իր համահասակ որդուն դնում է նրա տեղը և թագաժառանգին փախցնում է լեռները։ Սկզբում ոչ ոք չէ իմանում այս բանը, բացի Գլախայից և թագուհուց։ Հեղինակը զարմանալի նրբամտութեամբ այս իրողութիւնը, թագաժառանգի փոխանակութիւնը, բաց է անում յետոյ, համապատասխան վայրկեանում։

Պետութեան անկման հետ միասին առաջ են գալիս նրա հարազատ հետևանքները. ներքին խռովութիւն, դաւաճանութիւն, ազգուրացութիւն և հաւատափոխութիւն տիրող դասակարգի մէջ։ Հաւատուրաց իշխանները զուգում են հրաշագեղ թագուհուն և իրանց ձեռքով ներկայացնում կամ աւելի ճիշդը՝ ընծայ բերում Սուլէյմանին։ Այդ համապատասխանում է և թագուհու ներքին նպատակներին։ Այդ վայրկեանից թագուհին յղանում է մի մեծ ծրագիր, որը իրագործելու համար նա զոհում է ամեն բան՝ և կրօնը և խիղճը և պատիւը։ Նա որոշում է ձեռք բերել ոյժ և օգտվելով նրանից՝ պատրաստել Սուլէյմանի անկումը, առաջ բերել ապստամբութիւն, վերականգնել թագաւորութիւնը և լուծել իր ամուսնու սպանման, իր կրօնի անարգման, իր ազգի հարստահարութիւնների վրէժը։ Հարկ է նկատել, որ հեղինակը հազուագիւտ գեղարուեստագիտութեամբ թագուհու իսկական բնաւորութիւնը, իսկական նպատակները պարզում է հետզհետէ, ըստ զարգացման դրամայի։ Այսպէս սկսվում է դրամայի սկիզբը, որը և կազմում է նրա հանգոյցը։ Ապա հեղինակը զարգացնում է նրան վերին աստիճանի բնական և այն բոլոր բարդութիւններով, որ յատուկ կարող են լինել այս տեսակ մի հանգոյցի, երբէք արուեստականութեան մէջ չընկնելով, բացի մի քանի բացառութիւններից, որոնք գուցէ կորցնէին այդ բնաւորութիւնը, եթէ նրանց հոգեբանական կողմը խակ և անմշակ չը լինէր։ Այսպէս, օրինակ, թագաժառանգի արկածը, որը ողբերգական վախճան է տալիս պիեսային։

Մտնելով Սուլէյմանի հարեմը, թագուհին փաղաքշանքներով, հրապոյրներով, ճարպկութեամբ դառնում է նրա գլխաւոր կինը, տիկնանց տիկինը։ Սուլէյմանը իրան արդէն թագաւոր է հրատարակում Գիւրջիստանի (Վրաստան անունը վերացնում է նա)։

Նա ձևանում է ծայրայեղ ֆանատիկոս մուսուլմանուհի։ Հաճութիւն է արտայայտում Սուլէյմանի բոլոր բռնութիւններին, նոյն իսկ քրիստոնէական կրօնի դէմ. դաւաճանութեան նշաններ է իբր թէ փնտռում և գրգռում Սուլէյմանին նրանց զսպելու և հարուածելու, գլխաւորապէս հարուածը ուղղելով հաւատափոխների և դաւաճանների դէմ։ Մանաւանդ նա ծանրանում է Սուլէյմանի աջ թև և Կարթալինիայի կառավարիչ դաւաճան ու հաւատուրաց Օթար բէգի վրա։ Շարունակ կասկածներ է յարուցանում նրա դէմ, վիրաւորանքներ հասցնում և հասցնել տալիս, մինչև շուն անուանում և նիրքուստ դաւադիր Սուլէյմանի վերաբերմամբ։ Նա ձգտում է ծայրայեղութեան հասցնել նրան, դարձ առաջ բերելու նպատակով։

Օթար բէգը, այս վրացական Վասակը, համբուած չէ թողնում, որ չը հասցնէ իր հայրենիքին Սուլէյմանի վստահութիւնը ձեռք բերելու նպատակով։ Բայց թագուհին նոր և նոր կասկածներ է յարուցանում նրա դէմ։ Վերջապէս նա հասցնում է նրան վերջին հարուածը. նա իմանում է, որ Օթար բէգը Ախալցխայի լեռներում, մի ամրոցում, գաղտնի մեծացնում է իր քրիստոնեայ կնոջից մնացած միակ չքնաղագեղ աղջկան՝ Գայանէին քրիստոնեայ շրջանի մէջ։ Յայտնում է այդ բանը Սուլէյմանին և նորից գրգռում է նրա դէմ։ Եւ որ ամենասոսկալին է, խորհուրդ է տալիս ուղարկել այդ աղջկան Շահին ընծայ նրան գրաւելու համար և դրանով բազմաթիւ ինտրիգների առաջն առնել, որ սատկանում են Սուլէյմանի դէմ Թեհրանի արքունիքում, որոնց լարում է գլխաւորապէս Երևանի սարդարը։

Օթար բէգը հրաման է ստանում գնալ աղջկան բերելու։ Նա տալիս է այդ զոհը, գնում է աղջկայ յետևից։

Վրաստանը արդէն հասել է վերջին թշուառութեան. կաթողիկոսը սպանված է, հոգևորականները հալածական, ժողովուրդը հարստահարված, ընտանեկան պատիւը անարգված, կոյսերը առևանգված։ Ժողովրդի գոյրոյթը հասել է վերջին ծայրին. ապստամբութեան նիւթը արդէն պատրաստ է, միայն թէ ղեկավար լինի։

Թագուհին, որը շարունակում է փաղաքշանքներով, հրապոյրներով, գեղեցկութիւններով (իր գեղեցկութիւնը արդէն նուազել է) ամրացնել Սուլէյմանի վստահութիւնը դէպի ինքը, միջոցներ է փնտռում մի կերպ արքունիքից դուրս գալ, ժողովրդի մէջ մտնել և երես առ երես պատահել Օթար-բէգին ուրիշ պայմանների մէջ։ Նա գրգռում է նորից Սուլէյմանի կասկածները նրա դէմ, և խորհուրդ է տալիս հետևել նրա գործողութիւններին, երբ նա գնում է իր կուսակալութիւնը։ Եւ դրա համար առաջարկում է իր ծառայութիւնը։ Բայց Սուլէյմանը թերահաւատ է և դէպի թագուհին։ «Զէյնաբ (թագուհու մուսուլմանական անունն է) ասում է նա մի անգամ—փաղաքշանքների ժամանակ քո աչքերի մէջ ես կեղծիք եմ նկատում»։ Յամենայն դէպս նա վճռում է թագուհուն համապատասխան շքախմբով ուղարկել գլխաւոր ներքինու ղեկավարութեամբ Օթար բէգի ամրոցը։ Բայց թագուհուն հետևելու համար ուղարկում է իր օդալիսկային՝ Ռուքայային։

Հետաքրքիր հարեմական տիպ է Ռուքայան։ Իր արտասովոր արկածալի կեանքով պարտական է իր արտասովոր գեղեցկութեան։ Մինգրելիայում վաճառվել է իր եղբայրներից և վերջը ընկել է Սուլէյմանի հարեմը և բոլորովին իւրացրել հարեմական կեանքը։ Բընածին խելքով նա զգում է, որ մուսուլմանութիւնը և Սուլէյմանը վրացիների համար անյաղթելի են և ամեն մի փորձ այդ լծի դէմ խելագարութիւն է։ Նա մտածում է երջանկութեան մասին արդէն կատարված պայմաններում։

Օթար-բէգի ամրոցը գալիս է և Գլախան, արդէն ծերունի, իր երկու որդկերանց հետ, որոնց մէկը թագաժառանգ է, բայց վերջինս այդ չը գիտէ։ Նա արդէն քանի տարեկան երիտասարդ է։ Գիշերը յանկարծ նա պատահում է Ռուքայային և կոլխիդայի վառ դաւակները մի վայրկեանում սիրահարվում են միմեանց վրա։ Թեթևամիտ թագաժառանգը յայտնում է, որ նրա համար ամեն բան կանի, նոյն իսկ հաւատը կը փոխէ։ Սիրային բացատրութիւնը նկատում է գլխաւոր ներքինին։ «Սպանիր սրան—ասում է անվեհեր մինգրելուհին—եթէ ոչ մենք կորած ենք»։ Սպանութիւնը կատարվում է։ Ամրոցում սարսափ է տիրում։ Թագուհին ձևանում է զայրացած. Օթար բէգը սարսափի մէջ է. Գլախայի իսկական որդին յայտնում է, որ սպանութիւնը իբր թէ ինքն է կատարել և փախչում է։

Այդ ժամանակ եկած է ամրոցի մօտերքը մի յայտնի հոգևորական, որ թափառում է անտառներում, լեռներում և չէ թողլ տալիս մարելու քրիստոնէական հաւատը, մի և նոյն ժամանակ նախապատրաստում է ապստամբութիւնը։ Այս վրացի Ղևոնդի, Գլախայի, ի դէմս որի պատկերացրած է վրացի ժողովուրդը, ազգեցութեան ներքոյ, խղճի խայթոցից Օթար բէգի մէջ սկսվում է զղջանք։ Տեղի են ունենում անկեղծ բացատրութիւններ նրա և թագուհու մէջ։ Ապստամբութիւնը վճռվում է, որը պսակվում է աջողութեամբ, բայց թագաժառանգը զոհ է գնում իր թեթևամտութեան։ Ռուքայան, որը կատաղած է իմանալով, որ թագաժառանգին ամուսնացնելու են Օթար-բէգի աղջկայ հետ, նրան համոզում է, որ նրան գործիք են դարձրել, յիմարացրել, որ նա թագաժառանգ է, խոստանում է նրան լաւ ապագայ Սուլէյմանի արքունիքում և իր մըշտական սէրը։ Փախցնում է նրան Սուլէյմանի ամրոցը, խմացնելով նրան ապստամբութեան ծագման մասին։ Թագաժառանգը սթափվում է ուշ, երբ նրա կորուստը անխուսափելի է։ Մօր անէծքների ներքոյ նա թռչում է ամրոցում բռնկված ճակատամարտի մէջ, և ընկնում է կռւում։ Բայց, կրկնում ենք, թագաժառանգի արկածը արուեստական է և չինծու. եթէ մի բան կայ իշխան Սումբաթօվի պիէսայի մէջ լեգենդային, դա է։

Այսպէս է Սումբաթօվի պիէսայի համառօտ բովանդակութիւնը։ Նա աւելի բարդ է երևոյթներով, որոնք գեղեցիկ կերպով ներքուստ կապված են մի կապով։ Պիէսայի մէջ կան շատ աջող գեղարուեստական տեսարաններ, օրինակ, այն տեսարանը, որի մէջ ներկայացրած է Սուլէյմանը դաւադրութեան կասկածներից տանջվելիս։ «Անանիա—ասում է նա ադախնուն—արևի երեսը սևացած է երևում ինձ»։ «Այո, տէր իմ, պատասխանում է Անանիան—այսօր ամպոտ է, շուտով նրանք կանց-

նէն և նորից կը փայլէ նա»։—Ո՛չ, Անանիա, ամպերը չէն սևացրել արևի երեսը, այլ դաւաճանութիւնը, որը բոյն է դրել իմ պետութեան մէջ,—ասում է բռնակալը։

Նիւթի բարդութիւնը և մեծութիւնը կարծես հնարաւորութիւն չէ տուել հեղինակին հոգեբանօրէն աւելի լաւ մշակել անձնաւորութիւնները։ Այդ կողմից կան շատ թերութիւններ։ Բայց նրանց քննադատութիւնը դուրս կը հանէր մեզ այս յօդուածի ծաւալից։

Գալով խաղին, պիտի ասել, որ իշխան Սումբաթով հազիւ թէ մի այլ խումբ գտնէ, որ այնքան յուզված և զգացված ներկայացնէ նրա դրաման, քան հայկականը։

Նիւթի ազդեցութիւնը դերասանի խաղի վրա անսահման է։

Ստեղծագործական ընդունակութեան գործունէութիւնը և նրա չափը, ի թիւս այլ դէլ խաւոր տարրի, կախված է ոգևորութիւնից և վերջինիս աստիճանից։ Այդ կողմից Սումբաթովի պիեսայի նիւթը մեր դերասանների վերաբերմամբ լրացնելու ոչինչ չէ թողնում, այդ պատճառով «Դաւաճանութեան» ներկայացումը անցաւ վերին աստիճանի աջող ամբողջ անսամբլի կողմից։

Թամար Թագուհու բարդ և ծայրայեղ դրամատիկ դերը տիկին Սիրանոյշը նկարագրեց իրան տաղանդին յատուկ ոյժով և նրա խաղը իր դերի նման յուզիչ էր սկզբից մինչև վերջը, միայն մի նկատողութեամբ։ Ինչպէս միշտ և այս դէպքում նա փայլում էր դրական գծերի նկարագրութեան մէջ. նրա տաղանդը դէպի բացասականը տրամադիր չէ։ Այս երևոյթը շատ պարզ նկատելի էր Զէյնաբի և Թամարի դերերի կատարելու մէջ։

Պարոն Պետրոսեանը Գլախայի դերը եւևգիւայի հասցրեց թէ գրիմով և թէ խաղով. թւում էր թէ Վրաստանի փոթորկալից անցեալի այս տիպից տանուտէրը, որի վրա մարմնացրած է վրացի ժողովուրդը իր դրական կողմերով, ինքն է կենդանացած իր արկածալի կեանքով։

Պարոն Վրոյրը մեծ հմտութեամբ ներկայացրեց արևելեան բռնակալի տիպը։ Այդպէս կարող է աջողվել այն դերասանին, որը մօտիւստ զիտէ սոսկալի Արևելքը և սեփական աչքով տեսել է Սուլէյմաններին և նրանց գործերը։

Գնալով աչքի է ընկնում խմբի մէջ օրիորդ Քնարիկը. օրիորդի ձայնը մաքուր է և պաթետիկ, միմիկան նուրբ և բնական։ Կարելի է յուսալ, որ նա շուտով մեր բեմի յարգելի ոյժերից կը դառնայ։ Համեստ սկսելով փոքր դերերից, նա հետզհետէ անցնում է պատասխանատուներին անընդհատ աջողութեամբ։ Րուքայա օդալիսկայի դերը, որը հեշտերից չէ, նա կատարեց աչքի ընկնող աջողութեամբ։

Պարոն Ստեփանեանը վատ չէր դաւաճան Օթար-բէգի դերում։ Նա կարող էր և աւելի աջող լինել ինչպէս և միւս դերերում, եթէ սաւած չը լինէր դեկլամատորութեան մէջ։ Դերասանը բստ երևոյթին իւրացրել է հին ճարտասանական ոճը, որից չէ կարողանում ազատվել, մանաւանդ, որ իր ձայնը և արտաքինը տրամադիր են այդ ուղղութեան։

Յ. Սաղաթէլեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսաստանի թերթերը, առնելով «Temps» լրագրից, հաղորդում են, որ իշխան Սվեատոպոլկ-Միրսկին մշակել է ներքին բարենորոգումների կամ րէֆօրմների մի ծրագիր, որը շուտով (նոյեմբեր ամսին) պէտք է հրատարակվի «Правит. Вѣстникъ» ում։

Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, Բագու քաղաքում և շրջակայքում հոկտեմբերի 28-ին խօլերայով հիւանդացել են 3 հոգի (2-ը քաղաքում, 1-ը Սպիտակ քաղաքում). դրանցից 2-ը ռուսներ են։ Մեռնողներ այդ օրը չեն եղել։ Հոկտեմբերի 29 ին քաղաքում հիւանդացել են 1 ռուս և 1 թուրք. ռուսը մեռել է։ Իսկ նոյն օրը Բալախանում ոչ հիւանդացող է եղել, ոչ էլ մեռնող։

Բագուի նահանգի Ջէվադ գաւառի 3 գիւղերում, ինչպէս զեկուցանում են գաւառապետը և գաւառական բժիշկը, պատահել են խօլերայից մահանալու 20 դէպքեր։ Այդ գիւղերն ուղարկված են բժիշկներ։

Հոկտեմբերի 30-ին կայացաւ Թիֆլիսի ապաստարանների վրա հսկող յանձնաժողովի նիստը, նախագահութեամբ բժ. Խուդադեանի։ Նիստը զբաղվեց պ. Նախագահի առաջարկած հարցի քննութեամբ, որը վերաբերում է թէյատներ բաց անելուն քաղաքիս զանազան կենտրոններում։ Պ. Նախագահի այս առաջարկութեան առիթ տուողը եղել է այն հանգամանքը, որ քաղաքը վճռել է մի քանի կենտրոններում այլ ևս թոյլ չը տալ գինետներ բանալու և որպէս զի կլխաւորապէս բանւոր դասը ունենայ նրանց փոխարինող օգտաւէտ հիմնարկութիւններ, ուր կարողանայ նա թէ հանգստանալ, թէ կազդուրել ոյժերը և թէ մտաւոր պահանջներին էլ բաւականութիւն տալ, դիմում է ժողովին քննելու իր առաջարկութիւնը և եթէ համաձայն կը լինի հիմնական մտքի հետ, իրագործել նրան։ Ժողովականներից պ. Եւանգուլեանը նրա օգտաւէտութիւնը շօշափելի կացուցանելու համար օրինակ բերեց էժանագին թէյարանի գործունէութիւնը, որից պարզ երևաց, որ չնչին փողով, այն է 2 կոպէկով կարելի է վերոյիշեալ յարմարութիւնները ձեռք բերել, իսկ անդամ բժ. Վեսօլովզորովը, բացի վերոյիշեալ պատճառաբանութիւններից, այդ տեսակ թէյարաններ ունենալու անհրաժեշտութիւնը կարևոր է համարում, ի նկատի ունենալով խօլերան մեր քաղաքին մօտենալու հանգամանքը։ Եղած բացատրութիւններից և րևաց, որ թէյարանները իրանց ծախսը ծածկում են, այնպէս որ հարկաւոր է սկզբնական ծախսերի համար հոգալ, որի համար պահանջվում է իւրաքանչիւրի համար 600—700 ր.։ Ժողովականները միանգամայն համաձայն լինելով պ. Նախագահի առաջարկութեան հետ, յանձնարարեցին բժ. Վեսօլովզորովին մինչև միւս ժողովը, որը կը լինի ամսիս 6-ին, պատրաստել թէյարանների նախագիծը, որը քննութեան ենթարկելուց և ուղղելուց յետոյ կարելի լինի ներկայացնել քաղաքային խորհրդի հաստատութեան։ Առ այժմ որոշված է հետևեալ տեղերում բացանել թէյատներ. 1) Հալաբարի հրապարակի մօտ, 2) VI քաղաքամասում, 3) Աւճալեան փողոցում, 4) Սոլդատսկիյ բազարում, 5) Սաղում և 6) Վօկզալի հրապարակում։ Գինը 2 կոպէկից աւելի չէ լինելու 2 չայնիկ ջրի և թէյի համար։ Թէյատներում կը ստացվեն տեղական լրագիրները։

«Нов.» լրագրում կարդում ենք. «Երէկ, հոկտեմբերի 25-ին, ցերեկվայ ժամը 2 ին Պետերբուրգի համալսարանում ժողով անելուց յետոյ, ուսանողների մի անագին խումբ, երգելով ու աղմկելով, Նեվայի ափերով, Դվորցովի կամուրջով դիմեցին Նեվսկի պրօսպէկտ։ Ամբոխը բաժանվեց երկու մասի. առաջինը՝ մօտ 200 հոգի, գնաց Նեվսկի պրօսպէկտի ձախ կողմով, երգելով՝ այսպէս կոչված՝ «մարսէլիէզը», իսկ միւս մասը, «Դեննիցա» պահպանողական կուսակցութեան ներկայացուցիչներից, շարժվեց փողոցի աջ կողմով՝ հիմնը երգելով։ Ուսանողների այդ թափորի ճանապարհին հաւաքվեցին անագին թւով հետաքրքրըված անձեր։ Երկու հակառակորդ կուսակցութիւններն իրար ուղղելով բողոքներ. շւվոցներ և այլն, հասցնում էին այն տեղ, որ յաճախ քիչ էր մնում գործը հասնէր ձեռնամարտի։ Շուտով հասաւ քաղաքապետի օգնականը և ոստիկանապետը, որոնք համոզեցին ուսանողներին ցրվել։ Ժամը 4 ին Նեվսկի պրօսպէկտն ստացաւ իր սովորական կերպարանքը։ Այսպիսով, ոստիկանութեան հանգիստ վերաբերմունքը դէպի «ցոյցը»—նորից նպաստեց նրա թուլանալուն և դադարելուն առանց որ և է միջնադէպի»։

Ստացանք Վաղարշապատում, Մայր Աթոռի տպարանում տպված «Հայոց նախնական պատմութիւնը ըստ Մօմզէնի» գրքոյկը, որ կազմել է պ. Գ. Ալթունեանը։ Գիրքը բաղկացած է 65 միջակ երեսից և արժէ 25 կոպէկ։

Հին-Նախիջևանից հաղորդում են «Н. Об» լրագրին, որ հոկտեմբերի 26-ի գիշերը Կաբախանբէկլու հայ գիւղի բնակիչներից մէկին սպանել են գիւղի մօտերը, հանդում։ Սպանվածը մի երիտասարդ է։ Մարդասպանը գըտնված չէ։

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ մտադրութիւն կայ պարբերական հրատարակութիւնների վրա դնել «գլխադրամնքի» կամ «արհեստի» հարկ։ Այդ տեսակէտից նայելով, բոլոր պարբերական հրատարակութիւնները պէտք է բաժանվեն 4 դասի, համաձայն իրանց բաժանորդների թւի մեծութեան։ Դրանցից ամենամեծերը պէտք է տարեկան 1000 ր. վճարեն, բացի զուտ արդիւնքից լրացուցիչ հարկ տալը։

Ներքին գործերի մինիստրութիւնը կարգադրել է, որ անցագրերը և դրանց վերաբերվող ուրիշ փաստաթղթերն այսուհետև այլ ևս ոստիկանութեան միջոցով չուղարկվեն իրանց տէրերին, այլ մեչչաններին և այլ վարչութիւնների կողմից անմիջապէս ուղարկվեն իրանց տէրերի հասցէներով։ Իսկ պօստային վարչութեանը հրամայված է այսուհետև յիշված հիմնարկութիւններից ձրի ընդունել և փոխադրել պասպօրտներն ու նրանց վերաբերեալ դօկումէնտների փակցված ծրագիրները։

«Рус. Вѣд.» լրագրին գրում են Ենիսէյսկի նահանգի Անգարի ափերից. «Մեր գիւղերի շինականները ստացել են մի ամբողջ շարք կարգադրութիւններ, որոնք վերաբերում են նրանց ունենալի յարաբերութիւններին աքսորականների հետ։ Ի միջի այլոց՝ արգելված է նրանց տալ ձիեր և մակոյկներ մանգալու համար։ Մինչև իսկ հրամայվեց չը խօսել քաղաքական աքսորականների հետ։ Վերջին օրերում եկաւ Կաշինօ-Շիվերսկ գիւղը մի ուրեադնիկ և խուզարկեց բոլոր քաղաքական աքսորականների բնակարանները՝ որոնելով հրացան։ Երբ չը գտաւ, սկսեց խուզարկել տանտէրերին, որոնց մօտից խլեց 6 հրացան, տանտէրերի սեփականութիւնը, ցանկալով դրանով ստիպել տանուտէրերին յայտնել, թէ աքսորականներից ո՞րն ունի հրացան։

«Русь» լրագիրը հաղորդում է, որ Նովտորգեան գաւառական և Տվերի նահանգական զեմստվօի ձայնաւոր Իվ. Իլ. Պետրունկեվիչին 1887 թւին (կոմս. Դ. Ա. Տօլստոյի մինիստրութեան օրով) արգելված էր Պետերբուրգ մըտնել։ Այս օրերս իշխան Սվեատոպոլկ-Միրսկին ոչնչացրեց այդ արգելքը, որովհետև Պետրունկեվիչին հրաւիրել են զեմստվօների գործիչների ընդհանուր ժողովին Պետերբուրգում, նոյեմբերի 6-ին։

Գօրու գաւառի Ցխինվալի գիւղից հաղորդում են վրաց թերթերին, որ այնտեղ սպանել են գիւղական տանուտէրին։

Հոկտեմբերի 25-ին, երեկոյեան ժամը 8 ին, Նովօրոսսիյսկ քաղաքում ատրճանակի մի հարւածով սպանվեց մի հայ՝ Յակոբ Պախալով։ Մի գաղտնի ոստիկան, որ լինում է սպանութեան վայրում, ընկնում է սպանողի ետևից, բայց նա՝ ատրճանակը պարպելով ոստիկանի վրա, ծածկվում է մթութեան մէջ։ Պախալովը 60 տարեկան մարդ էր։ «Ч. П.» լրագիրը հաղորդում է, որ սպանվածը տեղական հայ ընկերութեան գանձապահն էր և շատ փակ կեանք էր վարում։ Ասում են որ, շարունակում է լրագիրը, հանգուցեալը մի քանի անգամ սպառնական նամակներ է ստացել իր հաւատակիցներից, որոնցով նրանից փող էին պահանջում։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

Վերադարձ նախկին ծրագրին։ Պետերբուրգից հեռագրում են «Berl. Tag.» լրագրին. «Զինուորական շրջաններում ենթադրում են, որ եթէ ճապօնացիները արշաւումն սկսեն, այն ժամանակ մանջուրական բանակի ընդհանուր հրամանատարը կը վերադառնայ իր նախկին ծրագրին, որ առ ժամանակ թողել էր կողմնակի ճնշման ներքոյ և կը հեռանայ մինչև Տէլին։ Յամենայն դէպս Մուկդէնը չի յանձնվի առանց դիմադրութեան։ Գործողութիւններ մեծ մասշտաբով կը սկսվեն միայն երկրորդ բանակի գալուց յետոյ, մօտաւորապէս դեկտեմբերի վերջին։»

Պօրտ-Արտուրի եսկադրան։ Տօկիօից հեռագրում են «Indep. Belge» լրագրին, թէ «Պերեսվէտ», «Պոբէդա» և «Պոլտավա» նաւերը մի քանի անգամ վնասվել են ճապօնական թնդանօթներից։ «Պերեսվէտի» վրա ռումբերը ըրդեհ առաջացրին, որը հանեց նաւը կազմից։ Հրդեհ եղաւ և մի ուրիշ նաւի վրա, որի անունը որոշված չէ։ Հոկտեմբերի 12-ին խորասույզ եղաւ մի նաւ, 1000 տօննանոց, որ գտնվում էր նաւահանգստում։

Վլադիվօստօկի եսկադրան։ «Matin» լրագրի թղթակից Լէրուն տեղեկութիւններ է ստացել լաւ աղբիւրներից, որ «Բօգատիրը» բոլորովին կարկատված է, իսկ միւս նաւերի վնասված թնդանօթները նորերով են փոխարինված։ Սպասվում է ռուսական կրէյսէրների նոր արշաւանքը, որոնք թէև կորցրել են իրանց առաջվայ արագութիւնը (22 հանգոյց), բայց դեռ հանդիսանում են սպառնալիք ճապօնական փոխադրանաւերի համար։

Ռուս անգլիական միջնադէպը։ Լօնդօնից հեռագրում են «W. Allg. Zeitung» լրագրին. «Լօրդ-մէրի մօտ արտասանած ճառի մէջ, արտաքին գործերի մինիստրի օգնական Բրօդրիկը ասաց, թէ դրութիւնը այժմ մի քիչ աւելի լաւ է, քան անցեալ շաբաթ, բայց չէ կարելի ասել, թէ նա այլ ևս երկիւղի տեղիք չէ տալիս։ Վէճը կարելի է հարթված համարել միայն այն դէպքում, երբ կապացուցանվի, որ բալտիական էսկադրայի թողած օֆիցէրները նրանք են խսկապէս, որոնք յանցաւոր են Դօկկէրբանում պատահած դժբախտութեան մէջ։ Բացի դրանից, աւելացրեց մինիստրը, Անգլիային ոչ մի բան երաշխաւորութիւն չէ տալիս, որ Հուլլի միջնադէպի յանցաւորները առհասարակ պատիժ կը կրեն, երբ քննիչ յանձնաժողովը նոյն իսկ բոլորովին ապացուցանէ նրանց մեղաւորութիւնը։ (K.)

Երկու ֆրանսիական կարծիք ռուս-ճապօնական պատերազմի ելքի մասին։ Ֆրանսիական նախկին արտաքին գործերի մինիստր Հանօտօն տպել է «Journal» լրագրում մի յօդուած, որի մէջ այն համոզմունքն է յայտնում, թէ պատերազմը կարող է տևել առանց վճռական հետևանքի ամբողջ տարիներ։ «Կռւող կողմերի մէջ գտնվում է մի բուֆէր, որը անկարելի է դարձնում նրանցից մէկի վերջնական կորուստը։ Այդ բուֆէրը—տարածութիւնն է։ Երկու երկիրները կարող են յաջորդաբար սպառել իրանց ոյժերը, ոչ մի դրական հետևանքի չը հասնելով։ Ճապօնիան հէնց այժմ պէտք է համոզվի, որ չը նայելով իր սկզբնական աջողութիւններին, նա չէ կարող աւելի առաջ շարժվել և Ռուսաստանին իր հաշտութեան պայմանները թելադրել։ Ռուսաստանը նոյնպէս չէ կասկածում, թէ ինչ ահագին դըժուարութիւններ կան իր առաջ ճապօնացիներին ցամաքից քշելու, ծովի վրա տիրապետութիւն ձեռք բերելու և ճապօնացիներին իրանց սեփական երկրում փակելու համար։ Ութամսեայ արիւնհեղութիւնից և անհամար զոհերից յետոյ երկու երկիրները գտնվում են նոյն վիճակի մէջ, ինչ որ պատերազմի առաջին օրը։»

Այդ պատճառով Հանօտօն մտածում է, որ ժամանակ է, որ Ռուսաստանը և Ճապօնիան գնահատեն իրար ըստ արժանոյն և մեկնեն միմեանց հաշտութեան ձեռք։

Ընդհակառակը, «Revue d'Europe» հանդէսը համոզված է ռուսների յաղթութեան մասին։

«Ճապօնիայի վերջնական ոչնչացումը անկասկած ահագին զոհեր կը նստէ Ռուսաստանին մարդկանցով և փողով, բայց երբ Ճապօնիան վերջնականապէս կը սպառէ իր բոլոր ոյժերը, այն ժամանակ Ռուսաստանի համար կը հասնի ժամը կատարել իր պարտաւորութիւնը մարդկութեան առաջ, այն է յաւիտեան անվնաս կացուցանել Ճապօնիան և զրկել նըրան ապագայում հնարաւորութիւնից ձեռնարկել այդպիսի նախապատմական արիւնհեղութիւն։ Այդ ընկնաւոր ժողովուրդը պէտք է անհետանայ, որովհետև նա ներկայացնում է նախկին մօնգօլական օրդաների նման մշտական վտանգ քաղաքակրթութեան համար։» (Нов. Время)

Ճապօնական դեսպանի յայտարարութիւնը։ Մենք արդէն առաջ բերինք այն խօսակցութիւնը, որ ունեցաւ Լօնդօնի ճապօնական դեսպան վիկօնտ Գայաշին «Standard» լրագրի թղթակցի հետ։ Լրագիրները այժմ աւելի մանրամասն են հաղորդում այդ խօսակցութիւնը։

«Ճապօնիան, ասել է դեսպանը, մտադիր չէ միացնել իր հետ Մանջուրիան։ Մենք խոստումն ենք տուել վերադարձնել Չինաստանին Մանջուրիան հէնց որ կազատենք նրան և կը պահենք մեր խոստումը։ Արդեօք մենք կառաջանանք էլի դէպի հիւսիս, այդ կախված կը լինի բոլորովին պատերազմական հանգամանքներից։ Մենք ամբողջ ժամանակ արշաւում ենք և եթէ այժմ այդպէս է թւում, թէ մենք պաշտպանվում ենք, դա միայն պատահական և ժամանակաւոր դէպք է։ Կօրէան այնպիսի վատ վիճակի մէջ է գտնվում, որ թէ իր, թէ մեր բարիքի համար մենք պէտք է յանձն առնենք հսկողութիւնը նրա վրա։ Կօրէայի կլիման յարմարվում է ճապօնացիներին և առհասարակ յարմար է ճապօնական գաղթավայր լինելու»։

Դեսպան Գաեաշին գովասանք կարդաց նաև իր հայրենքի հակառակորդներին։ Գովելով գեներալ Ստեսսելին, նա ասաց. «Մենք պաշարել ենք Պօրտ-Արտուրը յուլիսի 19-ին (1 օգոստոսի), բայց բերդը դիմանում է։ Պօրտ-Արտուրի պաշտպանութիւնը յիշեցնում է Կարսի պաշտպանութի...

Գալով Անգլիայ... ...ցած դաշնակցութեան, Գաեաշի ... կ'րպ... ... բոլո

...րովին գնահատում ենք այդ դաշնակցութիւնը։ Առանց այդ դաշնակցութեան մենք չէինք սկսի այս պատերազմը, որովհետև այն ժամանակ մենք պէտք է վախ ունենայինք մեր թիկունքի համար»։ (H. B.)

Պors-Աrsուրի վիճակը։ «Daily Mail» լրագրի թղթակիցը ստացել է Պորտ-Արտուրից հոկտեմբերի 14 (28 ին) մի նամակ, որ հետևեալ կերպով է նկարում բերդի դրութեան պատկերը։

«Մենք դեռ տիրում ենք մեր բոլոր ամրոցներին և ամեն օր ամեն գիշեր սպասում ենք ապատարար զօրքի թնդանօթների որոտման հիւսիսից և մեր օգնութեան համնող բալտիական էսկադրայի առաջապահ մասի թնդանօթների որոտման։ Այդ հաւատով մենք կռւում ենք մեր դրօշակի համար։ Բերդը պաշարող եապօնացիները ահռելի զոհեր են տալիս, բայց մեր ամեն մի սպանվածի տեղ նրանք կորցնում են իրանց հարիւրաւորը։ Մենք ապրում ենք այժմ իբրև նախապատմական մարդիկ քարայրներում, որոնք դարձեալ անվտանգ չեն թշնամու ռումբերից։ Մեր զինւորները իսկական հերոսներ են»։ (H. B.)

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

30 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Խարկեվիչը գեներալ-մայորութիւնից վերածվում է գեներալ-լէյտենանտութեան, նշանակվելով մանջուրական առաջին բանակի պատերազմական շտաբի գլխաւոր։

ՍՕՖԻԱ։ Գահական ճառի պատասխանից յետոյ սօբրանիում առաջինը խօսեց Միխայլօվսկի պատգամաւորը։ Հռետորը պահանջում է, որ Բօլգարիայի այժմեան քաղաքականութիւնը հիմնված լինի սլաւօնական համերաշխութեան վրա. նա մասնաւորապէս անում բօլգարական իշխանի անգլիական թագաւորին արած անտակտ այցելութիւնն այն րոպէին, երբ Ռուսաստանը զբաղված է Հեռաւոր Արևելքի պատերազմով. նա աւելորդ է համարում բօլգարական գործակալների գոյութիւնը Հռոմում, Բերլինում և Լոնդոնում։

ՄԻՆՍԿ։ Հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութիւնը Մինսկում բաց է անում հացհատիկների տեղափոխութիւնը կանոնաւորող մշտական բիւրօ, որպէս զի այդ ապրանքի բեռները չը կուտակվեն կայարաններում։

ՊԵՏՐՕԿՕՎ։ Զինստոխովում մի անյայտ անձ ծանր կերպով վիրաւորեց ոստիկանապետ Ներլիխին։ Եռանդուն քննութիւն է կատարվում։ Վիրաւորի վիճակը վտանգաւոր է։

ՌԵԱԶԱՆ։ Նահանգական դատարանում վերջացաւ Սկօպինսկի գաւառի բնակիչների գործը, որոնք մեղադրվում էին սկօպեցների աղանդը դաւանելու և տարածելու մէջ։ Գործը քննվում էր 6 օր դռնփակ։ Մեղադրվածները 83 հոգի են, որոնցից 65 ը դատապարտվեցին աքսորի, իսկ մնացած 18 ը ազատվեցին։

ԿՕՎՆԱ։ Ռօսսիէնսկի գաւառից հաղորդում են, որ հարուստ հողատէր բարօն Րէկկէին սպանել են բանւորները։ Սպանութեան պատճառն այն է, որ բարօնը ցրեց բանւորների մի խնջոյքը, որ կազմել էին առանց նրա գիտութեան։

ՊՐԷՏՕՐԻԱ, 28 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Էդւարդ թագաւորը ցանկութիւն է յայտնել, որ Կրիւգէրի մարմինն, երբ նա Կապշտադտ և Պրէտօրիա հասնի, դիմաւորեն արքայական ողջոյնի թնդանօթներով։ Թաղման ժամանակ էլ պէտք է տրվի թաղման թնդանօթային ողջոյնը։

ԿՕՎՆԱ։ Նախատեսնելով Վիլկօմիրում պահեստազօրքի զօրակոչի առիթով տարածվելիք անհանգստացնող և չափազանցրած լուրերը՝ հաղորդում են, որ գործը սահմանափակվեց միայն հարբած անձերի անհատական անկարգութիւններով։ Տուժեց մի գարեջրատուն և երկու խանութների էլ ապակիները կոտրատեցին։ Զինւորներն իրանք յետ էին պահում ընկերներին անկարգութիւններից։ Ձեռնարկված միջոցներով կարգը վերականգնվեց։ Մի քանի տեղերի հրէայ ազգաբնակութիւններն ուղարկել են նահանգապետին շնորհակալական հեռագիրներ այն կարգադրութիւնների առիթով, որոնք անհնար են դարձնում անկարգութիւնները։ Նօվօալէքսանդրեան գաւառների զօրաշարժն աջող անցաւ։

ԿԱԶԱՆ։ Տեղական նաւատէր Ժակօվսկին Բերլինում պատուիրել է 50 ուժանոց անիւաւոր քարշակ շոգենաւ էլէքտրաշարժով։ Եթէ նաւը աջողակ լինի, վաճառականները խելքի...թիւնը Վօլգայի վրա յեղաշրջում կառաջացնէ շոգենաւային գործի մէջ։

ՊՕՐՏ-ՍԱՅԻԴ։ Ռուսական պատերազմական նաւերին թոյլատրված է վերցնել այնքան ածուխ և ուտելիք, որքան որ անհրաժեշտ է մօտաւոր նաւահանգիստը հասնելու համար։ Միջոցներ են ձեռք առնված, որ նաւերի անցքը ջրանցքով կատարվի հնար եղածին չափ արագ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Ջրանցքներով անցան ռուսական «Իւպիտէր» և «Մէրկուրի» շոգենաւերը ածուխով բալտիական էսկադրայի համար։

ԿԻԵՎ։ 28 ազնուականներ, Կիևվի նահանգի կալուածատէրերը, յայտարարութիւն մատուցին նահանգական ազնուականութեան պարագլխին, որ իրանք ցանկանում են ձրի ապաստան տալ պատերազմական դաշտից վերադարձած հիւանդ և վիրաւոր զինւորականներին։ Նրանք տալիս են բնակարան 268 զինւորների համար։ Վերադարձածներին տրվում են ճաշ, սպիտակեղէն և բոլոր անհրաժեշտ իրեղէնները։ Պէչօրսկայա վանքը տուեց ձրի բնակարան 129 օֆիցէրների համար։

ՆԻՒ ՉԺՈՒԱՆ։ Ամեն օր գալիս են տասից մինչև տասն և հինգ մեծ փոխադրանաւեր զօրքերով, ռազմամթերքներով և ուտելեղէններով. Վերջին օրերս Օյամայի բանակը զօրեղացնելու համար Նիւ Չժուանից եկաւ երկու դիվիզիա։

ԲԵՐՆ։ Աւստրական նոր դաշնագիրը Գերմանիայի հետ ստորագրված է հոկտեմբերի 30-ին։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Միացեալ-Նահանգների նախագահը յայտնեց, որ նոր կառավարութեան ժամանակն էլ Հէյն կը պահէ պետական քարտուղարի պաշտօնը։

ԼՕՆԴՕՆ։ Լոյս տեսաւ յայտարարութիւն 12,000,000 ֆունտ ստէրլինգի եապօնական փոխառութեան մասին։ Ստորագրութիւնը ծածկվում է նոյեմբերի 4 ին։

ՊԱՐԻԶ։ Հաւատացնում են, որ Եապօնիան յանձնարարեց իր ներկայացուցիչներին այն պետութիւններում, որոնց նաւահանգիստները մտել է կամ մտադրութիւն ունի մտնել բալտիական էսկադրան, կառավարութիւնների ուշադրութիւնը դարձնել չէզոքութեան խիստ պահպանման անհրաժեշտութեան վրա պատերազմող կողմի վերաբերմամբ։

ՑԶԻՆԴԱՕ։ Այստեղ ապրող գերմանական հպատակների գնած «Տալէս» շոգենաւը բեռնվում է ներկայումս Պորտ Արտուրի համար։ Այստեղի արմատորները (նաւ ուղարկողները) տեղեկութիւններ ստացան, որ մի քանի ժամանակ առաջ այստեղից դուրս եկած շոգենաւերը հասել են մինչև Վլադիվօստոկ։ Այստեղ ճիշդ յայտնի է, որ վերջին երկու շաբաթվայ ընթացքում զանազան մթերքներով բեռնաւորված մի քանի նաւեր մտել են Պորտ-Արտուր։

ՎԻՏԷԲՍԿ, 30 հոկտեմբերի։ Արքայական գնացքը մօտեցաւ քաղաքից դուրս շինած պլատֆորմին առաւօտեան ճիշդ 10 ժամին։ Թագաւոր Կայսրին ուղեկցում էին Մեծ Իշխան Միխայիլ Ալէքսանդրօվիչը և շքախումբը։ Պլատֆորմի վրա կանգնած էր Արխանգելօգօրօդեան դրագունների գնդի պատւաւոր պահակախումբը։ Թագաւոր Կայսրի վագօնից դուրս գալու ժամանակ դրօշակը խոնարհվեց և երաժշտութիւնը նուագեց դիմաւորումն։ Ընդունելով պատւաւոր ռապօրտը, Թագաւորն անցաւ զօրքի առջև, ողջունելով պատուաւոր պահակախմբին, և թողեց, որ հանդիսաւոր մարշով անցնեն։ Ապա Նորին Մեծութեանը ներկայացան պատգամաւորութիւններ հոգևորականութիւնից, քաղաքի ազնուականներից, գիւղացիներից, մէշչաններից, ստարօ-օբրեադցիներից և հրէաներից։ Պատգամաւորութիւնները մատուցին աղ ու հաց, իսկ հրէաները թօրայի փաթեթներ. ապաստարանի աշակերտուհիները մատուցին ձեռագործներ։ Ներկայ եղողների ոգևորված բացագանչութիւնների ժամանակ Թագաւորը ձի նստեց և գնաց զինւորական դաշտը, ուր աչքի անցրեց զօրքերը և սայլախմբերը։ Զօրքերն անցան հանդիսաւոր մարշով և արժանացան Արքայական «սպասիբօ»-ին։ Զափազանց սրտաշարժ էր Թագաւորի օրհնութիւնը և Նորին Մեծութեան հրաժեշտը զօրքերին։ Վերջը զօրքերը մօտեցան խճուղուն և Թագաւորը կամաց կամաց անցաւ ամբողջ գծով զօրքերի աննկարագրելի հիացմունքի ուղեկցութեամբ, որոնք փափախներ էին գցում և անընդհատ «ուրա» էին աղաղակում։ Ժողովրդի աղաղակները միանում էին զօրքերի բացագանչութիւնների հետ։ Թագաւորն ապա կամաց վերադարձաւ դէպի պլատֆորմը և ցերեկվայ 12 ժամ 15 րոպէին բարեհաճեց ճանապարհ ընկնել Վիտէբսկից։

31 հոկտեմբերի

ԽՈՒԱՆՇԱՆ, 30 հոկտեմբերի։ (Սեփ. թղթակցից)։ Հոկտեմբերի 28-ին գլխաւոր հրամանատարը և ծովապետ Սկրիդլօվ ճանապարհ ընկան դէպի դիրքերը։

Գեներալ Լինէվիչ հոկտեմբերի 31 ին ուղևորվում է դէպի բանակը։

Պատերազմական գործողութիւնների բեմի վրա առաջվան պէս լռութիւն է տիրում։

Եապօնացիները դարսել են Լեաօեանում մեր ձեռքով ջարդած նրանց թնդանօթները։

ՎԻՏԷԲՍԿ, 31 հոկտեմբերի։ Թագաւոր Կայսրը նուիրեց երկու հազարական րուբլի Դվինսկի և Վիտէբսկի չքաւորագոյն բնակիչներին և հրամայեց երեք օր դասերից ազատել աշակերտներին և աշակերտուհիներին։

ՑԵՏԻՆԻԷ։ Չէրնօգօրեան իշխանը իտալական թագաժառանգ պրինցի կնքահայր է հրաւիրված և շուտով ճանապարհ է ընկնելու Հռոմ։

ՄՕՍԿՎԱ։ Ռումեանցէվեան թանգարանը գնեց 11,500 րուբլով հանգուցեալ ակադէմիկոս Տիխօնրավօվի գրադարանը և ձեռագիրների ժողովածուն։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 30 հոկտեմբերի (Րէյտէր)։ Ծովային գործերի պետական քարտուղար Մորտօն դիտաւորութիւն ունի միջոցներ պահանջել կօնգրէսից ծովային օֆիցէրների և զինւորների թիւը նշանաւոր կերպով մեծացնելու համար։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 31 հոկտեմբերի։ (Սեփ թղթակցից)։ Առաւօտից աջ թևի վրա տեղի ունի սաստիկ թնդանօթաձգութիւն մորտիրային և դաշտային թնդանօթներից, բայց հազիւ թէ տեղի ունենայ եապօնացիների յարձակումը։

Մեր բուրլին հիանալի է գնահատվում։ Ազգաբնակութիւնը շարունակում է հանգիստ լինել։ Օպէրացիաներ են կատարվում ռուսչինական բանկում։ Քաղաք են գալիս փախստականների նոր խմբեր հարաւից։

Հոկտեմբերի 29 ին շուրջ-բայկալեան երկաթուղով Կուլտուկից եկաւ Բայկալ-Իրկուտսկի վրայով Մեծ Իշխանուհի Անաստասիա Նիկօլաեվնայի սիբիրեան զինւորական-սանիտարական գնացքը բաղկացած 35 վագօններից վիրաւորներով և հիւանդներով։

ԳՕՄԷԼ, 31 հոկտեմբերի։ Ի նկատի ունենալով այն, որ մտադրութիւն կայ պահեստի զինւորներին զէնքի կանչել, դուման որոշեց միջնորդել, որպէս զի զինւորակոչի ժամանակ պահեստի զինւորները զետեղվեն քաղաքային զօրանոցներում, իսկ քաղաքում բնակվող գունդը տեղաւորվի մասնաւոր բնակարաններում։ Տալ պահեստի զինւորներին տպրուստ քաղաքից, տալ պատերազմ գնացող աբխազեան գնդին ճանապարհին անհրաժեշտ մթերքները, ողջերթ սարքել և քաղաքում կարգ պահպանելու համար խնդրել տներում բնակեցնելու հարիւրեակ կազակներ։ Դրա համար պահանջվող 6000 ր. ծախսը ծածկել քաղաքային միջոցներով և կամաւոր նուիրատուութեամբ, այնպէս որ հրէական հասարակութիւնը համաձայնութիւն յայտնեց յատկացնել պահանջված գումարի 60 տոկոսը։

ԴԱԿԱՐ, 30 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Անցան բալտիական էսկադրայի չորս զրահակիրներ, հինգ կրէյսէրներ և երեք փոխադրանաւեր։

ՍՈՒԴԱ, 30 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Եկան գերմանական երկու փոխադրանաւեր և կամաւոր նաւատորմի «Կիեվ» շոգենաւը։

ՍՕՖԻԱ, 30 հոկտեմբերի։ Ժողովում խօսում էին երեք պատգամաւորներ։ Լօպտէվ գոհունակութիւն յայտնեց այն բանի առիթով, որ ներկայ կաբինէտը ընդարձակում է բօլգարական արտաքին քաղաքականութեան շրջանակները։ Արտայայտելով ազգային համակրութեան սլավեանօսիրական զգացմունքները դէպի Ռուսաստանը և հաւանութիւն տալով Սերբիայի հետ մերձենալու ձգտմանը, հռետորը քննադատում է Թիւրք բօլգարական պայմանագիրը, մասնաւորապէս անելով, որ կառավարութիւնը ազգային ժողովի հաւանութիւնը չէ խնդրել պայմանագրի համար, և այդ պատճառով սահմանադրութեան հիման վրա պայմանագիրը վաւերական չէ։ Պէշէվ ընդգծում է, որ երկիրը հանգիստ է, որովհետև երկիւղ չունի ստամբուլովականներից, սակայն իշխանի միջամտութիւնը գործերում յուսահատեցնում է բոլորին։ Նրա կամքը, սահմանադրութեան հակառակ, վճռում է ամեն բան։ Իշխանի շնորհիւ է մնում և անժողովրդական կառավարութիւնը։ Դանէվ պաշտպանում է Մակեդօնիայի ինքնավարութիւնը։

31 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հոկտեմբերի 31-ին, առաւօտեան ժամը $9^1/_2$ ին, բարեհաճեցին Ցարսկօ-Սելօ վերադառնալ Հեռաւոր Արևելք մեկնող զօրքերի գտնված վայրերից Թագաւոր Կայսրը և Մեծ Իշխան Միխայիլ Ալէքսանդրօվիչը։ Կայսերական գնացքը ժամանելու րոպէին ցարսկօսելեան պավիլիօնում հաւաքվել էին հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրը, Նորին Մեծութեան պահակի հրամանատարը, Պետերբուրգի նահանգապետները և ուրիշները, Թագաւոր Կայսրը կայարանից գնաց պալատ։ Մեծ Իշխան Միխայիլ Ալէքսանդրօվիչը Գատչինա կայարանում դուրս եկաւ Կայսերական գնացքից։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 31 հոկտեմբերի։ Վերջերումս անգլիական աղբիւրից նորից երեցած լուրը, որ Ռուսաստանը ճիգ է գործ դնում Բ. Դրան համաձայնութիւնը ստանալու Սև ծովի էսկադրայի մի մասի նեղուցներով անցնելու իրաւունք ստանալու համար, հերքվում է երկու կողմից էլ։

ԽԱՐԿՕՎ, 31 հոկտեմբերի։ Ժամանեց ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը։ Գիշերը Պուշկինի արձանի մօտ տեղի ունեցաւ մի անյայտ ռումբի պայթիւն, որի որոտը նման էր ամպի որոտման։ Մանրազնին քննութիւն է կատարվում։ Վնասվածներ չը կան։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Սկսվեց էսկադրային զրահակիր «Յովհան Ոսկեբերան» նաւի շինութիւնը։

ԴԱԶԵԱՊՈՒ, 30 հոկտեմբերի։ (Սեփ. թղթ.)։ Այսօր ամբողջ օրը 4-դ և 10-դ կօրպուսների ճակատի կողմում կատարվում էր սակաւ թնդանօթաձգութիւն, որ դադարեց միայն մութն ընկած ժամանակ։ Ամենից ուժեղ կրակի ենթարկվեց Շալամզա գիւղը։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 31 հոկտեմբերի։ (Կորր. Բիւրօ)։ Մի քանի օր յետոյ նեղուցներով կանցնեն ռուսական վերջին երկու նաւերը ածուխի և ջրի բեռներով բալտիական էսկադրայի համար։

ԴԱԿԱՐ, 30 հոկտեմբերի։ (Հավաս)։ Ռուսական էսկադրան, որ խարիսխ է նետել Դաբաղկարի և Ռաֆիսկի միջև և որը գտնվում է Ռօժեսվենսկու հրամանատարութեան տակ, բաղկացած է «Իշխան Սուվօրօվ», «Ալէքսանդր III», Բօրօդինօ» և «Օսլեաբեա» զրահակիրներից, «Ադմիրալ Նախիմօվ», «Դմիտրի Դոնսկոյ» և «Ավրօրա» կրէյսէրներից, «Կամչատկա», «Անադըր», «Մալայիա», «Կորէա» և «Մէտէօր» փոխադրանաւերից և Օրէօլ» լողացող հիւանդանոցից։ Էսկադրայի հետ է նաև և պաշարով և ածուխով բեռնաւորված «Մէնցէլ» շոգենաւը։

1 նոյեմբերի

ԼԱԴԶԵԱՊՈՒ, 31 հոկտեմբերի։ Մանջուրական առաջին բանակի հրամանատար գեներալ Լէնէվիչ եկաւ իր հրամանատարութեան ներքոյ գտնվող բանակի զօրքերի մօտ։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 30 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Դրութիւնը անփոփոխ է։—Արտիլլէրիական մենամարտը շարունակվում է, առանձնապէս կատաղի դառնալով հարաւ-արևմուտքում։—Հոկտեմբերի 29-ին եապօնացիները ռմբակոծում էին ռուսական դիրքերը, որոնք չէին պատասխանում։—Հոկտեմբերի 30-ին, կէսօրին, ռուսական աջ թևի վրա տեղի ունէր արտիլլէրիական կատաղի մենամարտ։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Րէյտէրի գործակալութեան» թղթակիցը Կուրօկիի բանակում հաղորդում է, որ հոկտեմբերի 31-ին ռուսական զօրքերը կանգնած էին Շախէից դէպի հիւսիս։ Ռմբակոծութիւնը աննշան վնաս պատճառեց եապօնացիներին։

ՏՕԿԻՕ։ (Րէյտէր)։ Եապօնական զօրքի գլխաւոր բանակից ստացված հեռագրի համաձայն, ձախ բանակի ճակատի վրա ռուսները արշաւանք գործեցին Վուչէնտայից հոկտեմբերի 28 ին, գիշերը, բայց յետ մղվեցին։ Հոկտեմբերի 27-ին Սեաօցայտի ուղղութեամբ երևաց ռուսական զօրաբաժին, որ բաղկացած էր երեք հարիւր հեծեալներից և երկու հարիւր հետևակ զինւորներից, բայց եապօնական զօրաբաժինը յետ մղեց նրանց։

ՏՕԿԻՕ, (Րէյտէր)։ Մայօր Կուն և կապիտան Կօրիսօն, Միացեալ-Նահանգների զինւորական գործակալները Օկուի բանակում, ժամանեցին այստեղ Վաշինգտօն գնալու համար։ Շախէի մօտ ճակատամարտից յետոյ նրանք ուղևորվեցին դէպի Պորտ-Արտուր եապօնական գործողութիւնները տեսնելու համար։ Նրանք չը ցանկացան խօսել գործերի դրութեան մասին պատերազմական բեմի վրա և դեկտեմբերի(?) 6 ին ճանապարհ են ընկնում Սան-Ֆրանցիսկօ։

ԻՆԿՕՈՒ, 1 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Երէկ

սկսվեց արտիլերիայի հրաձգութիւնը ճապոնական ամբողջ ճակատի վրա, բայց զօրքերը դեռ ևս չը շարժվեցին։

ՉԻՖՈՒ, (Րէյտէր)։ Այստեղի ճապօնական իշխանութիւնները շատ լաւատես են Պորտ-Արտուրի վերաբերմամբ, որի անկումը սպասում են մինչև Ծնունդը։

ԱԼԺԻՐ, 30 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ «Անտվէրպէն Սիտի» անգլիական շոգենաւից հաղորդում են, որ նա հանդիպեց հոկտեմբերի 25-ին 30 մղոն դէպի հիւսիս Գօղզօից բալտիական նաւատորմի տասն և մէկ նաւերի, որոնք գնում էին դէպի արևելք։

ԿԱՆԷՅԱ, 1 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Ռուսական էսկադրան գրաղվեց փասուածքների կարկատումով և աշխատեցնում է տեղական բանուորներին։

ՏՕԿԻՕ, 30 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Պատերազմական հարկերին վերաբերեալ օրէնքի նախագծով, որ կառավարութիւնը մադրութիւն ունի մտցնել պարլամէնտ, պէտք է մեծանան շատ առարկաներին վերաբերեալ մաքսահարկերը 15,000,000 իեն գումարի։—Ի պատասխան արտաքին փոխառութեան քննադատութեան ֆինանսների մինիստրը ասեց, որ կառավարութիւնը գոհացուցիչ չէ համարում փոխառութեան պայմանները։ Պորտ-Արտուրի առժան ուշանալը և բալտիական էսկադրայի ուղևորութիւնը խանգարեցին բանակցութիւններին և ստիպեցին Ճապօնիային ընդունել աւելի պակաս ձեռնտու պայմաններ։

ՊԵՏՐՕԿՕՎ։ Ներկայ մօբիլիզացիայով կանչված 1887 և 1889 Թւերի ծառայութեան պահեստի զինւորները վերադառնում են տուն և դրանով հեշտանում է քաղաքային և գիւղական հասարակութիւնների հոգսը, պահեստի զինւորների չքաւոր ընտանիքներին ապաստանելու համար։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Զինւորական դպրոցի մի քանի աշակերտներ, դժգոհ լինելով դիմադրական լու-գրի յօդուածից, մտան խմբագրատուն և սկսեցին քարուքանդ անել։ Ոստիկանութեան միջամտութեան շնորհիւ աշակերտները հեռացվեցին և կարգը վերականգնվեց։ Աշակերտները ձերբակալված են և խիստ կը պատժվեն։ Վաղը գումարվում է սկուպշչինան այդ հարցը վճռելու համար։

ՍՕՖԻԱ։ Մինիստրների խորհրդի նիստում քննվում էին հարիւր միլիօն փոխառութեան մանրամասնութիւնները և վերջնական պայմանագիրը, որը բաց կը Թողնվի 82 գնով 5%։ Պարիզի բանկը պահանջում է, որ մեծ ավանսներ տրվեն Կրէզօնի Թնդանօթները գնելու համար և որ յատուկ կօնտրօլեօր նշանակվի սարկաներ ծախսելու համար, որ տրված կը լինեն որպէս փոխառութեան երաշխաւորութիւն։ Կառավարութիւնը համաձայն է բաւական աւելի պակաս նշանաւոր ավանսներ։ Լուր տարածվեց, որ բօլգարական բանկը կը մասնակցի փոխառութեանը 25,000,000 գումարով, որ առաջուց մտցրել է կառավարութիւնը։ Այդպիսով կառավարութիւնը շատ փոքր գումար կը ստանայ և ստիպված կը լինի նոր փոխառութիւն անել։

ՏՐԻԵՍՏ։ Իտալական համայնքների ներկայացուցիչների ժողովը Աւստրիայում ընդունեց միաձայն որոշում՝ յայտնել բողոք իտալացիների վրա յարձակման դէմ Ինսբրուկում։ Ժողովը յայտնեց պահանջ իտալական համալսարան հիմնելու մասին Տրիեստում։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ
ՌԱՖՖԱՅԷԼ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ
ԵՐԿԵՐԻ III ՀԱՏՈՐԸ

Գինն է 1 րուբլի։

Ծախվում է Կովկասի բոլոր հայ գրավաճառների մօտ։ Գ. Խասար՝ Նոր-Նախիջևանում, Մինաս Բերբերեանի մօտ։ 3—5

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ԲԺ. Շ. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂԱՅՈՍԵԱՆ

Վերադառնալով վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը առաւօտեան 9 ից—2 ժ. երեկոյեան 4-ից—7 ժ.

Հասցէ Վելեամինովսկայեա № 6։ 10—12

Լոյս տեսաւ
«ԿԱՐԳ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ»

Դ տպագրեբը, հինգերորդ տպագրութեամբ աշխ. Գիւտ ա. ք. Աղանեանի

Գինն է 50 կոպէկ։

Պահեստը գտնվում է Կենտրոնական գրավաճառանոցում։ 2. 5—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՕՆ

Ձեռնարկութիւն Կայսերական Թատրօնների արտիստ Լ. Դ. Դօնսկօյի

Այսօր, երեքշաբթի, նոյեմբերի 2-ին տ. Ե. Ա. Օրելի առաջին դէբիւտի համար, մասնակցութեամբ տ.տ. Օրելի, Միխայլովի, Խարիտոնովայի. պ.պ. Բօգդանովիչի, Պօլեանովի, Դեմեանենկօի, Պօրուբինովսկու և Զալինսկու։

Կը ներկայացվի
«Դ Է Մ Օ Ն»

օպեր. 3 գործ., 5 պատկ. երաժ. Րուբինշտէյնի։
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին։

Վաղը, չորեքշաբթի, նոյեմբերի 3 ին վրաց դրամատիական ընկերութեան ներկայացում. կը ներկայացվի ԴԱԻԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆ իշխ. Սումբատովի։ Հինգշաբթի, նոյեմբերի 4 ին մասնակցութեամբ Դօնսկօյի, կը ներկայացվի ՆԵՐՕՆ, օպեր. 4 գործ. և 6 պատկ. երաժ. Րուբինշտէյնի։

Պատրաստում են ներկայացնելու մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դօնսկօյի ՖԵՆԵԼԼԻ, օպեր. 1 գործ. երաժ. Օբէրի։

1—1 Կառավարիչ՝ Ի. Ա. Կէլլէր

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿ.

«Յանուն Յով. Խուդադեանի որբանոցի»

համար հարկաւոր է որբանոցի վերակացուհու օգնական։ Ցանկացողները պէտք է դիմեն ընկ. վարչութեան խնդրագրով։ Պայմաններն են. պէտք է ներկայացնել խնդրի հետ կրթական ցենզ մի որ և է հիմնարկութիւնից, գիտենալ կար ու ձև և տնտեսութիւն։ Ամսավճարն է 25 րուբլի ամեն ինչ պատրաստ։ Ընկ. հասցէն Абасъ-Абадская площадь, տուն Խուդադեանի։ Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 11—2 ժամը։

(ե. հ. շ.) 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեքշաբթի, նոյեմբերի 2-ին, Թիֆլիսի Ժողովարանի սիրողների խումբը, անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար կը ներկայացնէ

Մասնակցութեամբ տ. Զաքէլի
Արդիւնաւոր Պաշտօն

Կօմ. 4 գործ. հեղ. Օստրօվսկու։

Մասնակցում են. տ.տ. Զաքէլ, Յովհաննիսեան, օր.օր. Ամշեան, Աբրահամեան, պ.պ. Տէր-Գրիգորեան, Խօջաթումանեան, Վանշիր, Զիլխաչեան, Մակարեան։

Տեղերի գները 1 րուբլ. մինչև 30 կոպ.
Սկիզբը ճիշդ ժամը 8½-ին երեկոյեան։
Աշակերտներին և աշակերտուհիներին արգելվում է յաճախել ներկայացումներին։

Ներկայացումից յետոյ
Պ Ա Ր Ե Ր
2—2 Րեժիսսօր Գ. Վ. Միրաղեան

Լոյս տեսաւ
Տ. ԵԺԻ
ԼՈՒՍԱԴԻՄԻՆ,

Վէպը, երկրորդ տպագր.. գինն է 1 րուբլի։

Դիմել՝ Баку, Книжный маг. С. Д. Арутюнова. (ա. օ.) 13—25

ԲԺՇԿ. ՄԻՆԱՍ ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

Նախ՝ օրդինատօր Մօսկվայի Համալսարանի կլինիկայի ընդունում է հիւանդներին՝
ՄԻԶԱՍԵՌԱԿԱՆ ՍԻՖԻԼԻՍԻ և ՄՈՐԹՈՒ
հիւանդութիւններով ամեն օր 10—11 ժ. առաւօտեան և 6—8 ժ. երեկոյեան։ Հասցէն Բարիշչեվսկի փողոց, տուն № 1 «Պաժարնի կօմանդի» դիմաց, տէլէֆօն 711.

(ա. օ.) 8—10

Լոյս տեսաւ Մ. ՋՄՇԿԵԱՆԻ, առաջիկայ

1905 Թ. „ԾՈՅԻ“ ՕՐԱՑՈՅՑԸ.

Իսկ ամսիս վերջին՝ «ՍԵՂԱՆԻ», «ՊԱՏԻ» և «АРМЯНСК. КАЛЕНДАРЬ» օրացոյցները։

Ցանկացողները Թող շտապեն յայտնել, որպէս զի ժամանակին կարողանան հասցնել։ Հասցէն. Թիֆլիս՝ Մակար Ջմշկեան։

(ե. շ.) 8—13

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է
Տ. ԵԺԻ
530 մեծ. էջ
ԼՈՒՍԱԴԻՄԻՆ
(Ազատութեան Արշալոյսին)
Վէպ Բօլգարիայի կեանքից
Գինն է 1 րուբլի։

Մեզ մօտ վաճառվում են նաև Րաֆֆիի աշխատութիւնները։ Գումարով գնողներին զիջում կը լինի։ Դիմել՝ Баку, Оганесу Газанчіапъ. ե. հ. շ. 5—5

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գր. Տէր-Գրիգորեան

ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. ունի ռէնտգէնեան կաբինէտ. 154. Միքաէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825.

(շ. ե. հ. չ.) 97—105

Գուտտենբերգ գրավաճառանոցում վաճառվում են

հետևեալ մանկական գրքերը.

«Էջմիածնի մեծադիր խղանկրկ պատկերը», Փափազեանի, գինն է ճանապարհածախսով 2 ր.
«Ճանապարհորդ. ի Մեծն Հայաստան», աշխ. Ս. վ. Ջալալեան, երկու հ. (750 մեծ. եր.) 2 ր.
«Մատենագրութիւն նախնեաց», Գրիգոր Լուսաւորիչ, կազմած, 2 ր.
«Յաւաքում պատմութեան Վարդանաց» վարդապետի լուսաբանեալ, կազմած 1 ր. 65 կ.
«Համառօտ պատմ, Բիւզանդ.» կայսրների պատմութեան, Թարգմ. Մեսրոպ վարդապետի 1 ր.
«Քրիստոնէութեան արշալուսին կամ պատկերներ Ներոնի ժամանակից, պատմական վէպ», Թարգմ. Մխիթար վարդապետի 2 ր. 50 կ.
«Հանքաբանութիւն», պատկերազարդ, հայր Մենէվիշեանի կազմած 85 կ.
«Կենդանաբանութիւն», » » » » 1 ր. 85 կ.
«Բուսաբանութիւն» » » » » 1 ր. 85 կ.
«Սայաթ-Նովա» (170 մեծադիր երես 1 ր. արժէր) այժմ 50 կ.
«Հանդիսարան ուղղափառութեան հայոց», տէր Մատթէոս արքեպիսկոպոսի 1 ր. 50 կ.
«Հայոց նախնական պատմութիւն ըստ Մոմսէնի», կազմեց Գ. Ալթունեան 25 կ.
«Ինկվիզիցիայի պատմութիւնը», Թարգմ. Կարինեան և Պատկանեանց 1 ր.

Դիմել. Тифлисъ: Книжный магазинъ „Гуттенбергъ.“ 1—2

Մօտ օրերս լոյս կը տեսնեն
Ե. ԹՕՓՉԵԱՆԻ
Խմբագրած ՊԱՏԻ, ԳՐՊԱՆԻ և ՍԵՂԱՆԻ պատկերազարդ

„ԼՈՅՍ“

օրացոյցները՝ բոլորովին նոր բովանդակութեամբ, հարստացրած ու ճոխացրած։

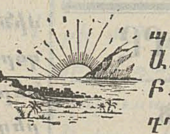

Աշխատակիցներն են. Գերապատիւ Մատ. արքեպ. Իզմիրլեան, գերապ. Յուսիկ եպ. Տէր-Մովսէսեան, Ղ. Աղայեան, Ա. Ահարոնեան, Կ. Արովեան, Շ. ք. Ադրալեան, բժ. Վ. Արծրունի, բժ. Բ. Աղասարեան, Հ. Առաքելեան, Գ. Բաշինջաղեան, Լ. Բաբայեան, բժ. Ա. Բուդուղեան, Ռ. ք. Բէկգիւլեան, բժ. Տ. Գէորգբէկեան, Տիգ. Զաւէն, Մ. Զառաֆեան, Յով. Թումանեան, Ա. Իսահակեան, Բ. Իշխանեան, Լէօ, Գ. Լեոնեան, բժ. Ա. Խատիսեան, Ա. Ծատուրեան, Յ. Կարապետեան, Յ. Կարա-Մուրզա, Կոմիտաս վարդապետ, Գ. Ղազարեան, Ա. ք. Մինասեան, Հ. Մելիք Ադամեան, Յով. Յովհաննիսեան, Յ. Յակոբեան, Ռ. Յովհաննջանեան, Ղ. ք. Յովսէփեան, բժշ. Բ. Նաւասարդեան, Ն. ք. Նիկողոսեան, Գէորգ Ջմշկեան, Ա. Ջօրանեան, Ս. Պատկանեան, Զ. Ջամբազեան, Տ. Ռաշմաճեան, Սարուխան, Ե. ք. Ստեփանեան, Սուրխաթեան, Սալլիւմեան, Ա. ք. Վարդանեան, Յ. Տէր-Միրաքեան, Վ. Փափազեան, Դ-ր Կ. Փաշայեան, բժ. Լ. Քալանթարեան, Ե. Ֆրանգեան, Խաժակ, Թադ. ք. Ատովմեան, Գ. Մեծատուրեան, առաջնորդ Պ. Մակարեան և ուրիշները։

Գումարով գնողները պէտք է շտապեն յայտնել իրանց պահանջները. զեղչը ձեռնտու պայմաններով. պահանջի հետ պէտք է ուղարկել կանխավճար. ապառիկ ոչ ոքի չի ուղարկվի։

Դիմել. Тифлисъ, Мадатовская, 15, Е. Топчяну. Արտասահմանից. Tiflis, Madatowskaia 15. E. Toptschian. 6—6

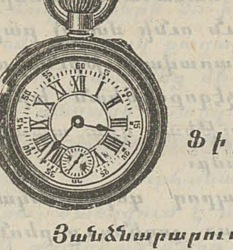

Պահանջեցէք և համոզվեցէք
Մ. ԱՆԿԷՐ
Ֆիրմայի ժամացոյցների մեխանիզմի ամրութեան և բանելու ճշդութեան մէջ։

Յանձնարարում եմ 10 րուբլով՝ ճանապարհածախսը հետը հետևեալ 10 իրերը. 1) Տղամարդկանց գրպանի ժամացոյց՝ ազնուագոյն սև պողպատից, ոսկէ զարդարանքով, լարվող առանց բանալիի. 2) Ամերիկական ոսկուց անմէջ շղթայ. 3) Պարիզեան բրելոկ «Կողմնացոյց» նոր ոսկուց. 4) Տղամարդու մատանի 56 պրօբի ոսկուց, ակով, նուրբ աշխատանք. 5) Իսկական անգլիական ոսկուց պօրտ-պապիրոս կամ պօրտ-ծխախոտ. 6) Կանանց գրպանի ժամացոյց սև ազնուագոյն պողպատից, ոսկէ զարդերով, առանց բանալիի լարվող. 7) Վզից կախելու շղթայ ամերիկական ոսկուց, շարժիչով. 8) Կանանց մատանի 56 պրօբի ոսկուց, ակով, նոր աշխատանք։ 9) Մի զոյգ արծաթէ նորաձև օղեր։ 10) Իսկական անգլիական կաշուց գօտի՝ վերջին մօդայի, պրեսժկայով, նուրբ գործ, կամ դրա փոխարէն՝ կանանց քսակ զամշից, գօտուն կից կրելու համար։ Նոյնպիսի ժամացոյց՝ կափարիչով, բոլոր պարագաներով —2 ր. աւելի։ Ժամացոյցն ուղարկվում է սարքված-պատրաստ, 5 տարի ճիշդ բանելու վկայականով։ Պահանջները կատարվում են անյապաղ, վերադիր վճարով, առանց զրաւականի։ Գրագրութիւնը միայն ռուսերէն։ Հասցէ—Торговой фирмѣ М. Анкеръ, Варшава, Кармелитская № 23. (№ 15973) 1, 15 3—5

ՍՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
„ՍՏՈՒԿԷՆ ԵՒ ԸՆԿ.“
ԲԱԳՈՒ

Իր սեփական պահեստներում մշտապէս ունի

Երկաթ ամեն տեսակի և ձևի (Листовое, резервуарное, сортовое, фасонное, кровельное и оцинкованное) երկկողանի երկաթէ գերաններ, ջրհան մեքենաներ «Վամիրան» և «Պուլլէքս», ռուսական գազային խողովակներ և դրանց զօդաւորող մասեր, ֆիտինգներ և այլն։ Դուրգեր զանազան տեսակի (станки токарные, сверлильные, строгальные и др.)։ Մամուլներ ծակող և ուրիշ տեսակներ։ Պողպատ՝ գուբեր, կորոցներ և գործիքներ շինելու համար։ Մետաղեայ փոկեր, աղիւս անհալ (согнеупорный), «Գլէնբօյգ» և կաւ, բեռեններ (заклепки котельныя, пистонныя)։ Գամեր զանազան տեսակի, պտուտակներ (болты) և գայկաներ, պղինձ Թերթաւոր և կտորներով, պղնձէ խողովակներ, Թուջէ ասֆալտած (асфалтированныя) խողովակներ ջրուղիների համար և դրանց զօդաւորող մասեր, Անագ ձողաւոր, արճիճ Թերթաւոր և կտորներով, ցինկ Թերթաւոր և այլն։ Պարագաներ (арматура) պղնձեայ, բրօնզեայ և ձուլածոյ։ Գործիքներ զանազան տեսակի, բետինէ առարկաներ, ցեմենտ. նմանապէս տեխնիքական ամեն տեսակի մետաղներ և իրեր։

Ներկայացուցիչ է
ՌՈՒՍՏՕՆ ՊՐՕԿՏՕՐ և ԸՆԿ.

Շոգեմեքենաներ
Կերօսինեայ } շարժիչ մեքենաներ
Նաւթեայ
Շոգեսարներ՝ (локомобилы)
Արգուկներ (катки для шоссе)

ՐԻՔԱՐԴ ՄԱՅԵՐ

Ներկեր զանազան տեսակի
Արճիճեայ ճերմկուց (бѣлила)
Արճիճեայ սուրբ (сурикъ)

ԳԵՐՄԱՆ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ
ՄԱՆՆԵՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆԵՐԻ
Միակ ներկայացուցիչը

Խողովակներ առանց կարի, գազեայ, նաւթահորերի, ծխնելույզի և ջրարաշխական։ Նմանապէս և ամրակուռ խողովակներ խտացուցիչների համար (компрессоръ)։

Կայմեր (мачты) անկար խողովակներից, ելեքտրական ուղիների լուսաւորութեան և այլ շինուածքների համար սիւներ հեռախօսական, հեռագրական լարերի և շանթարգելների համար։

Ներկայացուցիչ է նմանապէս «Գանսկէ» «Էմիլ Լիպգարտ և ընկ.» և ուրիշ ընկերութիւնների ու հաստատութիւնների։

Ընդունում է լիովին կառուցումն տախտակի, բուրդ լուանող և ուրիշ գործարանների. նմանապէս ընդունում է պատուէրներ այլ և այլ տեսակ տեխնիքական պլատքների վերաբերեալ։

Իւրաքանչիւր հարցերին պատասխանում է անմիջապէս։
Արժէքների ցուցակները ուղարկվում են ձրիաբար։

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 1-го ноября 1904 г. Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» Ընկ. Типогр. Т—ва С. Назарянца и К. п. ф. «ГЕРМЕСЪ». Мал. ул № 15